

**Innspill til Regjeringens ekspertgruppe som skal utrede virkemidler som kan fremme en mer sirkulær økonomi **

Sirkularitet uten retning: Det haster at Regjeringen setter mål om hvor sirkulær norsk økonomi må være for at vi kan nå våre miljømål for 2030 og 2050.

Norge står overfor en viktig oppgave: å gå fra en lineær "bruk og kast"-økonomi til en sirkulær økonomi for å nå både nasjonale og globale mål for klima, natur og beredskap. Regjeringens initiativ for å kartlegge virkemidler for en mer sirkulær økonomi er en god start, men mangelen på konkrete mål kan føre til at prosessene vil mangle retning og handlekraft. Det er avgjørende at vi tydelig definerer hvor sirkulære vi må være innen 2030 og 2050 for å nå våre miljømål, og at virkemidlene utvikles for å nå disse.

Hvorfor trenger vi konkrete mål?

Økonomisk sirkularitet innebærer å skape verdier med redusert råstoffbruk gjennom bedre design, gjenbruk og resirkulering, fremfor å la ressurser ende opp som avfall. FNs rapport **Bend the Trend** fra 2024 viser at vårt materielle forbruk globalt er ansvarlig for 55 prosent av klimagassutslippene, 40 prosent av forurensningen, og 90 prosent av tapet av natur. Å øke sirkulariteten er derfor ikke bare fornuftig, men helt nødvendig for å møte klima- og miljøutfordringene.

I dag er Norge blant de dårligste i verden på dette feltet. Ifølge **The Circularity Gap Report** fra 2020 er bare 2,4 prosent av norsk økonomi sirkulær. Dette betyr at over 97 prosent av materialene vi forbruker kun brukes én gang. Én utfordring er at regjeringen ikke anerkjenner dette. Det er fortsatt en utbredt misforståelse at vi i Norge er sirkulære fordi vi gjenvinner energi fra avfall ved fjernvarmeanlegg og produserer biogass fra matavfall. Dette er det laveste av ni nivåer av sirkularitet, og er helt utilstrekkelig. Dersom hele verden hadde konsumert like mye og gjenbrukt like lite som nordmenn, ville jordas ressurser for 2024 vært brukt opp allerede 12. april i år. Til sammenligning har Nederland en økonomi som er ti ganger mer sirkulær enn Norges, og EU-gjennomsnittet er tre ganger høyere. Den omtalte Gap-rapporten påpeker imidlertid at vi i første omgang kan øke sirkulariteten i norsk økonomi med 20-gangen til ca. 46%.

Vi kan sette klare mål

Til tross for flere gode prosesser, har Regjeringens handlingsplan for sirkulær økonomi fra våren 2024 ikke satt klare, kvantitative mål for hvor mye vi må øke sirkulariteten. Dette er bekymringsfullt, særlig med tanke på at det må vi ha for å nå en rekke av Norges miljømål, som å halvere klimagassutslippene og verne 30 prosent av norsk natur innen 2030. Det er fullt mulig å beregne dette basert på eksisterende forbruks- og utslippsdata, både på lokal, nasjonalt eller regionalt nivå.

Heller ikke opposisjonspartiene har så langt forslag om slike mål. Hvorfor kan vi bare spekulere på (vi er for rike, sterke motkrefter, uvitenhet, velgermotstand mot redusert forbruk etc.). Vi må

uansett raskt bestemme oss om vi skal bli 10, 20 eller 30 prosent sirkulære innen 2030. Dette er spørsmål som regjeringen og alle politikere nå må ta stilling til.

EU-krav vil framtvinge mål

Om norske politikere ikke selv setter mål, risikerer vi at EU gjør det for oss. EU kommer nå med en hel rekke krav til sirkularitet som også vil gjelde Norge. Det gjelder alt fra kraftige kutt i klimagassutslipp fra bygg, gjenvinning av alle klær fra 2025, halvering av matsvinn innen 2030 og nye forordninger om sirkulær produktdesign, produktokumentasjon og rapportering. Gjennom Norges deltagelse i Nordisk Ministerråd har vi også satt oss ambisiøse mål om å gjøre Norden til den mest bærekraftige regionen i verden innen 2030.

Forslag til tiltak og målsettinger

For å oppnå norske miljømål og møte internasjonale krav må Regjeringen være tydeligere på sine ambisjoner og handle raskt så vi kan få til en rask overgang fra dagens utdaterte lineære bruk-og-kast økonomi til en sirkulær økonomi for framtiden. Vi mener følgende grep må tas :

1. **Fastsettelse av sirkularitetsmål:** Regjeringen må sette klare mål for hvor mye sirkulariteten i norsk skal økes til innen 2030 og 2050, basert på anbefalinger fra eksperter og forskere om hva som vil være nødvendig for å nå overordnede miljømål.

2. **Styrking av innovasjon og samarbeid:**

Økt sirkularitet vil kreve ekstra innsats med nye innovative løsninger og nye former for samarbeid. Den må støttes med øremerkede midler gjennom Innovasjon Norge til utvikling av sirkulære systemer og prosjekter. Ved å rette støtten mot bransjeoverskridende innovasjonsprosjekter og et felles nordisk marked for sirkulære løsninger, kan det bidra til å skape en kritisk masse for gründere og leverandører av sirkulære teknologier og løsninger.

3. **Opprett "Gjenova":** Sett av en milliard norske kroner gjennom et eget "ENOVA for sirkularitet" (GJENOVA) til å støtte sirkulære prosjekter som skal lede an i denne delen av "det grønne skiftet", på linje med satsinger på havvind og batteriteknologi. Dette kan gi et nødvendig løft for å realisere konkrete sirkulære løsninger på tvers av sektorer.

4. **Offentlige anskaffelser må fremme sirkularitet** Dagens regelverk for offentlige anskaffelser til over 700 milliarder kroner, må endres fra primært å vektlegge pris, til å kunne prioritere lokale og sirkulære produkter og tjenester. I dag tillater ikke offentlige anbudsregler å velge lokalprodusert mat eller kjøpe inn f.eks. brukte møbler. Det fremmer unødvendig langtransport og bruk og kast. Anbudsreglene gjør det også vanskelig for leverandører og tjenesteaktører som tilbyr sirkulære tjenestemodeller som erstatter kjøp og salg med "Produkt-som-tjeneste" og ulike sirkulære tjenestemodeller som knytter seg til "leie-leasing-og-delning". Ved å gi forrang til det lokale og sirkulære kan offentlige innkjøp derimot bli en viktig motor for positiv endring.

5. **Nasjonale krav og standarder:**

Still krav til alle byer med over 10 000 innbyggere at de må kartlegge potensialet for økt sirkularitet og ressursproduktivitet (såkalt materialstrømsanalyse som identifiserer "tapte"

ressurser som kan gjenvinnes) og at de skal utvikle og gjennomføre en tiltaksplan for å halvere redusere sitt materielle fotavtrykk innen 2030 på by og regionsnivå. Samtidig må det komme klare retningslinjer nasjonalt for design og produktutvikling som fremmer sirkulære løsninger fra begynnelsen til slutten av livssyklusen.

6. ****Eksportrestriksjoner og gjenvinningsmål:**** Innfør eksportrestriksjoner på kritiske og strategiske råmaterialer for å sikre at Norge utvikler egne kapasiteter for gjenvinning og sirkulær behandling av råstoff og avfall. Sett mål om at minst 25 prosent av kritiske og strategiske materialer skal komme fra gjenvinning innen 2030, for å være på linje med EUs CRM-politikk. Identifiser hvilke kritiske råstoff og strategiske materialer det kan være hensiktsmessig å styrke i det nordiske markedet for å høyne forsyningssikkerhet og redusere materiell knapphet i Norge og regionen.

7. ****Nordisk Samarbeid:**** Det nordiske markedet er verdens 12. største økonomi, men volumene i de nasjonale markedene er ofte for små til å skape lønnsomhet for sirkulære bedrifter i konkurranse med veletablerte lineære forretningsmodeller. Fordi de nordiske landene er hverandres viktigste handelspartnere, bør Norge foreslå at Norden utvikler en felles tilnærming til økt sirkularitet. Regjeringen bør både styrke markedssamarbeidet i Norden rundt sirkularitet, og fremme gode støtteordninger slik at lokale entreprenører og intraprenører med lovende sirkulære løsninger lettere kan skalere opp i det Nordiske markedet. Alle nordiske land bør i tillegg fjerne toll og moms på brukte varer så de kan flyte friere mellom landene.

Konklusjon

Uten klare mål og kraftfulle virkemidler for økt sirkularitet i norsk økonomi, vil vi ikke nå våre klima- og miljømål. Da vil vi også gå glipp av den store verdiskapningen en slik satsing vil gi. Regjeringen må derfor ta grep og sette ambisiøse, men realistiske mål for økt sirkularitet innen 2030 og 2050. Like viktig blir det at de raskt følges opp med tiltak og handling som kan skape reell endring og redusere det norske etterslepet. Det vil skape forutsigbarhet i behov for innovasjon for den store omstillingen som norsk næringslivet skal igjennom, og sikre at vi tar nødvendige skritt mot en mer bærekraftig fremtid.

Einar Kleppe Holthe
Grunnlegger og strategisk leder, Natural State
Managing Partner Nordic Circular Hotspot

Cathrine Barth

Partner i Natural State og leder for sirkulærøkonomi
Grunnlegger Nordic Circular Hotspot

Jan Thomas Odegard

Strateg, Natural State
Prosjektleder Nordic Circular Hotspot